

ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายกล่องสุ่มออนไลน์¹

วุฒิชัย อามณี²

ในการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายกล่องสุ่ม โดยมีวัตถุประสงค์การศึกษาเพื่อเพื่อศึกษา ความหมาย ประวัติความเป็นมาและวิวัฒนาการ แนวคิด ทฤษฎี หลักการความรับผิดชอบทางอาญาเกี่ยวกับการเล่นการพนันและเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับสถานะทางกฎหมายของการขายสินค้าประเภทกล่องสุ่ม รวมทั้งเพื่อศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องสุ่มจากแพลตฟอร์มออนไลน์และเพื่อศึกษาแนวทางแก้ไขปัญหาและข้อเสนอแนะพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

1. มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องสุ่ม

1.1 ความหมายและประเภทของกล่องสุ่ม

กล่องสุ่ม (Mystery box) หมายถึง กล่องที่มีการนำสินค้าหลากหลายประเภท คละแบบ คละราคา มาใส่รวมกันไว้ในกล่องเพื่อนำมาขาย โดยผู้ซื้อจะไม่รู้ว่าภายในกล่องสุ่มมีสินค้าอะไรบ้าง รู้แค่เพียงราคาของกล่องสุ่มที่ต้องซื้อว่าต้องจ่ายในราคาเท่าไร ทั้งนี้ การขายแบบกล่องสุ่มถือเป็นกลยุทธ์หนึ่งทางการตลาดที่ช่วยดึงดูดลูกค้าแล้วยังทำให้สินค้าบางอย่างที่ขายไม่ได้สามารถขายได้ เป็นการกระตุ้นยอดขาย และยังทำให้ร้านเป็นที่รู้จักแก่ผู้บริโภคอีกด้วย³

ปัจจุบันธุรกิจกล่องสุ่มเติบโตและได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก จึงทำให้หลายธุรกิจโดยเฉพาะร้านค้าที่ขายของออนไลน์ หันมาจับเทรนด์กระแสทำกล่องสุ่มขายเพิ่มขึ้น ราคาของกล่องสุ่มก็มีตั้งแต่หลักร้อยไปจนถึงหลักแสนเลย ดังจะเห็นได้ว่าการนำเสนอการขายกล่องสุ่มสินค้าอยู่หลายประเภท ขึ้นอยู่กับเทคนิคทางการตลาดของแต่ละร้าน กล่าวคือ⁴

- 1) กล่องสุ่มเสื้อผ้า
- 2) กล่องสุ่มกระเป๋า
- 3) กล่องสุ่มของเล่น

¹ บทความนี้เรียบเรียงจากการค้นคว้าอิสระเรื่อง ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายกล่องสุ่ม โดยมีอาจารย์ที่ปรึกษา คือ รองศาสตราจารย์จุฑพร วงศ์ทองสรรค์ และคณะกรรมการสอบ คือ รองศาสตราจารย์ประทีป ธนียผล และรองศาสตราจารย์กัทร กำประเสริฐ

² นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิทยบริการเฉลิมพระเกียรติ จังหวัดลพบุรี คณะนิเทศศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง

³ Mystery box ? ความสนุกจากกล่องสุ่ม เทรนด์การตลาดสุดฮิต พิชิตใจลูกค้า, [Online], Available URL: <https://www.taokaecafe.com/business-knowledge-detail?t=8926>, 2024 (กุมภาพันธ์, 6).

⁴ กล่องสุ่มมีกี่ประเภท? ในปี 2563 จะมีอะไรแปลกมาให้ลุ้นกันอีก?, [Online], Available URL: <https://promotions.co.th>, 2024 (กุมภาพันธ์, 22).

- 4) กล่องสุมเครื่องเขียน
- 5) กล่องสุมเครื่องสำอาง
- 6) กล่องสุมของใช้ภายในบ้าน
- 7) กล่องสุมจำพวกขนม/อาหารทะเล / หมูกระทะ

จะเห็นได้ว่ากล่องสุมถือเป็นกลยุทธ์ทางการตลาดประเภทหนึ่งของผู้จำหน่ายสินค้า เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้บริโภคอยากซื้อสินค้ามากขึ้น แต่ก็มีหลายกรณีที่ผู้บริโภคได้รับความเสียหายจากการซื้อกล่องสุมจากข้อมูลต่าง ๆ จากการที่ผู้ขายได้ให้ไว้

1.2 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายกล่องสุม

จากการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบทางอาญาในการซื้อขายกล่องสุมในแพลตฟอร์มออนไลน์จะประกอบไปด้วย

1.2.1 พระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

เป็นกฎหมายที่มีวัตถุประสงค์เพื่อควบคุมการเล่นการพนัน ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และมีผลกระทบของสังคมส่วนรวมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและกำหนดให้การพนันเป็นความผิดอาญา⁵ ในเมื่อการขายกล่องสุมยังมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิดทางอาญาตามกฎหมายดังกล่าวอย่างชัดแจ้ง ด้วยเหตุนี้ จึงต้องพิจารณาตามหลักประกันในกฎหมายอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้อยู่ในขณะกระทำบัญญัติเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้ในกฎหมาย” จากบทบัญญัติมาตรา 2 แสดงให้เห็นว่า “กฎหมายอาญาต้องเกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ การบัญญัติกฎหมายอาญารัฐจึงต้องยึดหลัก “ความชัดเจนแน่นอน” ทั้งนี้เพื่อคุ้มครอง และเกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน กรณีการขายกล่องสุมจึงถือได้ว่ามิใช่เป็นการพนันตามตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

1.2.2 พระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการโฆษณาขายกล่องสุม

ในกฎหมายดังกล่าวได้ มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ได้แก่ (1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา (2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา (3) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา (4) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนด

⁵ สุชาติ นพวรรณ, บทความของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการส่งเสริมสุขภาพ เรื่อง การควบคุมและความหมายของการพนัน, [Online], Available URL: <https://www.thaihealth.or.th>, 2024.

ในการออกคำสั่งตาม (4) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคประกอบกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการโฆษณา ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ การคุ้มครองผู้บริโภคจากการโฆษณาขายกล่องสุ่มจึงเป็นแนวทางที่สำคัญของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคในการตรวจสอบข้อความโฆษณาจากร้านค้าที่โฆษณาขายกล่องสุ่ม⁶

1.2.3 ประมวลกฎหมายอาญาในความผิดเกี่ยวกับการลวงขายหรือน้อโกงประชาชน

เมื่อพิจารณาในแง่ความรับผิดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายกล่องสุ่มแล้ว พบว่าความผิดที่ปรากฏจากการซื้อขายกล่องสุ่มนั้น มีตั้งแต่กรณีที่หลอกลวงขายกล่องสุ่มเมื่อรับเงินไปแล้วไม่ส่งมอบสินค้า เช่นกรณีหลอกลวงขายทองคำในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดแต่กลับไม่ส่งมอบทองคำให้แก่ลูกค้า ซึ่งกรณีเหล่านี้ล้วนแล้วเป็นความผิดอาญาฐานน้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อ ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่ง อนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

หากเป็นกรณีที่ผู้ซื้อไม่ได้รับของมีค่าราคาแพงตามที่คาดหวังหรืออาจได้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ อย่างเช่นกรณีของการส่งสินค้าด้วยคุณภาพหรือใกล้หมดอายุมาให้นั้น กลับทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบอาญาในฐานะความผิดลวงขายสินค้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ความว่า “ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานน้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ทั้งนี้ การจะพิจารณาว่าการขายกล่องสุ่มออนไลน์นั้นเป็นการลวงขาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 หรือไม่นั้นจำเป็นต้องอย่างหนึ่งที่ผู้ซื้อจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงพฤติกรรมการหลอกลวงของผู้ขาย โดยแสดงให้เห็นถึงเจตนาหลอกลวงของผู้ขายอันถือเป็นสาระสำคัญต่อการรับผิดชอบในทางอาญาว่าผู้ขายได้เสนอขายสินค้าที่มีข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณของสินค้า

1.3 มาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายกล่องสุ่มของต่างประเทศ

⁶ สรลพร นิธิธรรมาดา, “อำนาจของรัฐในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” (วิทยานิพนธ์นิติศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ, 2550), หน้า 23.

ในการศึกษามาตรการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการซื้อขายกล่องสุ่มของต่างประเทศจะเป็นการศึกษาของประเทศสิงคโปร์และญี่ปุ่นดังนี้

1.3.1 ประเทศสิงคโปร์

ได้มีการตรากฎหมายว่าด้วยการควบคุมการพนัน ปี 2022 (the Gambling Control Act 2022 - GCA) ที่ยึดหลักใช้ “หลักความเป็นกลางทางเทคโนโลยี” (Technology Neutrality) เป็นแนวคิดที่ว่ากฎข้อบังคับที่กำกับกำกับการสื่อสารไอซีทีไม่ควรโน้มเอียงหรือเข้าข้างเทคโนโลยีหนึ่งเทคโนโลยีใดเป็นพิเศษ ด้วยเหตุนี้บรรดากล่องสุ่ม เครื่องคิปปักดา และกล่องสุ่มออนไลน์อาจอยู่ภายใต้การควบคุมของรัฐบาลและกฎหมายว่าด้วยองค์กรกำกับดูแลการพนันของสิงคโปร์ 2022 (the Gambling Regulatory Authority of Singapore Act 2022 - GRASA) ซึ่งก่อตั้งองค์กรกำกับดูแลการพนันของสิงคโปร์ (GRA) ได้รับการจัดตั้งขึ้นเป็นหน่วยงานกำกับดูแลเพียงหน่วยงานเดียวสำหรับกิจกรรมการพนันทุกรูปแบบในสิงคโปร์

1.3.2 ประเทศญี่ปุ่น

เห็นว่าการเล่นเกมกล่องสุ่มไม่ใช่การพนันเนื่องจากผู้เล่นไม่ได้ใช้ทักษะหรือความสามารถใด ๆ ในการเล่น จึงไม่ถือว่าเป็นการเล่นการพนัน และเห็นว่า ผู้ซื้อกล่องสุ่มทุกคนจะได้รับสินค้าจึงไม่มีการได้เสียประโยชน์กัน แต่ประเทศญี่ปุ่นมีหน่วยงานคุ้มครองผู้บริโภคได้มีการเข้ามากำกับดูแลการซื้อขายกล่องสุ่มในเกมออนไลน์อย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสามารถนำมาศึกษาเทียบกับกรณีนี้ได้ โดยจะมีการกำกับที่เรียกว่า “คอมปุกาชา” (KompuGacha หรือ Complete Gacha) โดยมีการกำหนดมาตรการให้ผู้ขายต้องกำหนดให้เปิดเผยอัตราส่วนความเป็นไปได้ในการสุ่มของแต่ละชิ้นในระบบและยังมีการตั้งคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับเกมส์ ภายใต้ชื่อ คณะกรรมการเกมส์ของญี่ปุ่น หรือ “The Japan Social Game Association หรือ JASGA เพื่อสร้างแนวทางที่ปลอดภัยในการเล่นเกมส์ด้วย

2. วิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายกล่องสุ่ม

จากการวิเคราะห์ปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องสุ่มออนไลน์ สามารถสรุปประเด็นปัญหาได้ดังต่อไปนี้

2.1 ปัญหาเกี่ยวกับการขายสินค้าในลักษณะกล่องสุ่มจะถือว่าเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 หรือไม่

ตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 มีวัตถุประสงค์เพื่อมุ่งหมายควบคุมการเล่นการพนัน ซึ่งขัดต่อความสงบเรียบร้อยและศีลธรรมอันดีของประชาชน และมีผลกระทบของสังคมส่วนรวมให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและกำหนดให้การพนันเป็นความผิดอาญา ในเมื่อการขายกล่องสุ่มยังมิได้บัญญัติไว้อย่างชัดเจนว่าเป็นความผิดทางอาญาตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ด้วยเหตุนี้ จึงต้องพิจารณาตามหลักประกันในกฎหมายอาญาตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา 2 วรรคหนึ่งของประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติว่า “บุคคลจักต้องรับโทษในทางอาญาต่อเมื่อได้กระทำการอันกฎหมายที่ใช้ ในขณะกระทำความผิดเป็นความผิดและกำหนดโทษไว้ และโทษที่จะลงแก่ผู้กระทำความผิดนั้น ต้องเป็นโทษที่บัญญัติไว้

ในกฎหมาย” จากบทบัญญัติมาตรา 2 แสดงให้เห็นว่า “กฎหมายอาญาต้องเกิดจากการบัญญัติ” เท่านั้น ด้วยเหตุนี้ รัฐจึงต้องบัญญัติกฎหมายให้ชัดเจนแน่นอนที่สุดเท่าที่จะทำได้ คือ การบัญญัติกฎหมายอาญารัฐจึงต้องยึดหลัก “ความชัดเจนแน่นอน” ทั้งนี้เพื่อคุ้มครอง และเกิดความเป็นธรรมแก่ประชาชน กรณีการขายกล่อมลุ่มจึงถือได้ว่ามิใช่เป็นการพนันตามตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

2.2 ปัญหาเกี่ยวกับการกำหนดราคาและคุณภาพของสินค้าภายในกล่อมลุ่ม

เนื่องจากการขายกล่อมลุ่มนี้จะมีจะเป็นการเสนอขายสินค้าในลักษณะหลายประเภททั้งสินค้าอุปโภคบริโภคไปจนถึงสินค้าที่มีความฟุ่มเฟือย ได้แก่ ทองคำ สินค้าแบรนด์เนม รถยนต์ เป็นต้น โดยมักมิได้มีการระบุรายละเอียดของสินค้า เพียงแต่ได้ระบุไว้เฉพาะประเภทของสินค้า เท่านั้น ซึ่งสิ่งเหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นเงื่อนไขสำคัญในการคุ้มครองผู้บริโภคให้ไม่ถูกผู้ขายเอารัดเอาเปรียบและยังเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้ขายสามารถจัดส่งสินค้าได้ตามแต่ใจตนเอง จึงมักจะมีการขายสินค้าคงค้างซึ่งร้านค้าไม่สามารถจำหน่ายได้มาเป็นเวลานาน หรือสินค้าที่ไม่เป็นที่นิยมไม่มีคนซื้อ รวมทั้งสินค้าที่ใกล้หมดอายุและสินค้าที่ด้อยคุณภาพหรือคละด้วยสินค้าทุนต่ำ

เมื่อพิจารณาการคุ้มครองผู้ซื้อสินค้าในลักษณะของกล่อมลุ่มในด้านของการกำหนดราคาและคุณภาพของสินค้าภายในกล่อมลุ่ม สามารถพิจารณาได้ดังนี้

2.2.1 การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา

การดำเนินงานให้การคุ้มครองผู้บริโภคในด้านโฆษณา ตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 มีคณะกรรมการเฉพาะเรื่อง คือ คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา มีอำนาจออกคำสั่งอย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่าง ได้แก่ (1) ให้แก้ไขข้อความหรือวิธีการในการโฆษณา (2) ห้ามการใช้ข้อความบางอย่างที่ปรากฏในการโฆษณา (3) ห้ามการโฆษณาหรือห้ามใช้วิธีการนั้นในการโฆษณา (4) ให้โฆษณาเพื่อแก้ไขความเข้าใจผิดของผู้บริโภคที่อาจเกิดขึ้นแล้วตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนด

ในการออกคำสั่งตาม (4) ให้คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณากำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการโดยคำนึงถึงประโยชน์ของผู้บริโภคประกอบกับความสุจริตใจในการกระทำของผู้กระทำการโฆษณา ผู้ใดไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของคณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณา ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าหมื่นบาทหรือทั้งจำทั้งปรับ

ทั้งนี้ การคุ้มครองผู้ซื้อจากการโฆษณาขายกล่อมลุ่มจึงเป็นแนวทางที่สำคัญของสำนักงานคุ้มครองผู้บริโภคในการตรวจสอบข้อความโฆษณาจากร้านค้าที่โฆษณาขายกล่อมลุ่ม

2.2.2 การคุ้มครองผู้ซื้อในด้านการลงขายหรือนอโกงประชาชน

เมื่อพิจารณาในแง่ความรับผิดชอบทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการขายกล่อมลุ่มแล้ว พบว่าความผิดที่ปรากฏจากการซื้อขายกล่อมลุ่มนั้น มีตั้งแต่กรณีที่หลอกลวงขายกล่อมลุ่มเมื่อรับเงินไปแล้วไม่ส่งมอบสินค้า เช่นกรณีหลอกลวงขายทองคำในราคาที่ต่ำกว่าท้องตลาดแต่กลับไม่ส่งมอบทองคำให้แก่ลูกค้า ซึ่งกรณีเหล่านี้

ส่วนแล้วเป็นความผิดอาญฐานฉ้อโกงประชาชนตามมาตรา 343 บัญญัติว่า “ถ้าการกระทำความผิดตามมาตรา 341 ได้กระทำด้วยการแสดงข้อความอันเป็นเท็จต่อ ประชาชน หรือด้วยการปกปิดความจริงซึ่งควรบอกให้แจ้งแก่ประชาชน ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินห้าปี หรือปรับไม่เกินหนึ่งแสนบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรก ต้องด้วยลักษณะดังกล่าวในมาตรา 342 อนุมาตราหนึ่ง อนุมาตราใดด้วย ผู้กระทำความผิดต้องระวางโทษจำคุกตั้งแต่หกเดือนถึงเจ็ดปี และปรับตั้งแต่หนึ่งหมื่นบาทถึงหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

หากเป็นกรณีและผู้ซื้อไม่ได้รับของมีค่าราคาแพงตามที่คาดหวังหรืออาจได้สินค้าที่ไม่มีคุณภาพ อย่างเช่นกรณีของการส่งสินค้าด้วยคุณภาพหรือใกล้เคียงมาให้นั้น กลับทำให้เกิดปัญหาว่าผู้ขายต้องรับผิดชอบในฐานความผิดลงขายสินค้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ความว่า “ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ” ทั้งนี้ การจะพิจารณาว่าการขายกล่องส้มออนไลน์นั้นเป็นการลงขาย ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 276 หรือไม่นั้นจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้ซื้อจะต้องพิสูจน์ให้เห็นถึงพฤติกรรมการหลอกลวงของผู้ขาย โดยแสดงให้เห็นถึงเจตนาหลอกลวงของผู้ขายอันถือเป็นสาระสำคัญต่อการรับผิด ในทางอาญาว่าผู้ขายได้เสนอขายสินค้าที่มีข้อความอันเป็นเท็จเกี่ยวกับแหล่งกำเนิด สภาพ คุณภาพหรือ ปริมาณของสินค้า

2.2.3 ปัญหาเกี่ยวกับมาตรการกำหนดข้อความโฆษณาที่เป็นเท็จในการจำหน่ายกล่องส้มทางออนไลน์

กรณีแรกขายกล่องส้มมีของจริง จึงเป็นความผิดตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

การขายกล่องส้มไม่มีลักษณะต่อการได้หรือเสียประโยชน์ อันเป็นลักษณะสำคัญของการพนัน จึงไม่ถือเป็นการจัดให้มีการเล่นการพนันตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478

กรณีที่สอง การขายกล่องส้มไม่มีของจริงตามข้อความที่ได้โฆษณาไว้

ในกรณีการขายกล่องส้มไม่มีของจริงตามข้อความที่ได้โฆษณาไว้จะมีความผิดตามพระราชบัญญัติว่าด้วยการกระทำความผิดเกี่ยวกับคอมพิวเตอร์ พ.ศ. 2550 (แก้ไขเพิ่มเติมปี 2560) ได้บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดเกี่ยวกับการนำเข้าสู่ข้อมูลคอมพิวเตอร์ปลอม หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่เป็นเท็จเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ตามมาตรา 14 (1) และ (2) ดังนี้

1) โดยทุจริต หรือโดยหลอกลวง นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์ที่บิดเบือนหรือปลอมไม่ว่าทั้งหมดหรือบางส่วน หรือข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายแก่ประชาชน อันมิใช่การกระทำความผิดฐานหมิ่นประมาทตามประมวลกฎหมายอาญา

2) นำเข้าสู่ระบบคอมพิวเตอร์ซึ่งข้อมูลคอมพิวเตอร์อันเป็นเท็จ โดยประการที่น่าจะเกิดความเสียหายต่อการรักษาความมั่นคงปลอดภัยของประเทศ ความปลอดภัยสาธารณะ ความมั่นคงในทางเศรษฐกิจของประเทศ หรือโครงสร้างพื้นฐานอันเป็นประโยชน์สาธารณะของประเทศ หรือก่อให้เกิดความตื่นตระหนกแก่ประชาชน

3. ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาปัญหาทางกฎหมายเกี่ยวกับการซื้อขายสินค้าประเภทกล่องส้มออนไลน์ ผู้เขียนขอเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาดังต่อไปนี้

3.1 ควรกำหนดให้การซื้อขายกล่องส้มทางออนไลน์ ให้เป็นการเล่นพนันที่จะต้องได้รับอนุญาตจากนายทะเบียน ตามบัญชีการพนันประเภท ข. แห่งพระราชบัญญัติการพนัน พ.ศ. 2478 โดยการแก้ไขเพิ่มเติมกฎกระทรวงฉบับที่ 17 (พ.ศ. 2503) โดยอาศัยอำนาจตามพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 กำหนดให้การซื้อขายกล่องส้มที่มีลักษณะเป็นการเสี่ยงโชค โดยการกำหนดประเภทของทรัพย์สินและราคาเสนอขายแก่ผู้ซื้อถือเป็นการพนันชนิดหนึ่ง โดยควรกำหนดให้การซื้อขายกล่องส้ม จัดอยู่ในการพนันประเภทอนุญาตได้แก่ การเล่นตามบัญชี ข. ท้ายพระราชบัญญัติการพนัน พุทธศักราช 2478 ทั้งนี้ เพื่อให้กระทรวงมหาดไทยสามารถออกใบอนุญาตและกำหนดเงื่อนไขในการเล่นได้

3.2 ควรแก้ไขเพิ่มเติมความผิดเกี่ยวกับการค้าตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 271 ให้ครอบคลุมถึงการขายกล่องส้มด้วยการหลอกลวงต่อประชาชน ดังนี้

“มาตรา 271 ผู้ใดขายของโดยหลอกลวงด้วยประการใด ๆ ให้ผู้ซื้อหลงเชื่อในแหล่งกำเนิด สภาพคุณภาพหรือปริมาณแห่งของนั้นอันเป็นเท็จ ถ้าการกระทำนั้นไม่เป็นความผิดฐานฉ้อโกง ต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินสามปี หรือปรับไม่เกินหกหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ

ถ้าการกระทำความผิดดังกล่าวในวรรคแรกกระทำความผิดโดยการโฆษณาไม่ว่าด้วยวิธีใด ๆ ต่อประชาชนต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินเจ็ดปี และปรับไม่เกินหนึ่งแสนสี่หมื่นบาท”

3.3 ควรให้อำนาจแก่คณะกรรมการว่าด้วยการโฆษณาตามพระราชบัญญัติคุ้มครองผู้บริโภค พ.ศ. 2522 ในการประกาศกำหนดการโฆษณาการซื้อขายกล่องส้มออนไลน์ทั้งการซื้อขายในรูปแบบของการส่งเสริมการขายและการขายสินค้ากล่องส้มที่ไม่ใช่การส่งเสริมการขาย โดยกำหนดให้ผู้ขายต้องแจ้งรายละเอียดของสินค้า คุณภาพของสินค้า ราคาของสินค้าและปริมาณของสินค้าต่อชิ้น และปริมาณต่อชิ้นในหน่วยการขายและควรกำหนดให้ผู้ขายต้องกำหนดให้เปิดเผยอัตราส่วนความเป็นไปได้ในการสุ่มของ แต่ละชิ้น และยังคงเปิดโอกาสให้ผู้ซื้อสามารถตรวจสอบข้อมูลผู้ที่ได้รับสินค้าแต่ละหน่วยได้ เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเกิดการซื้อขายอย่างเป็นธรรมระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย และสามารถดำเนินการทางอาญากับผู้ขายที่กระทำความผิดอาญาได้

เอกสารอ้างอิง

Mystery box ? ความสนุกจากกล่องสุ่ม เทรนด์การตลาดสุดฮิต พิชิตใจลูกค้า, [Online], Available URL:

<https://www.taokaecafe.com/business-knowledge-detail?t=8926>, 2024 (กุมภาพันธ์, 6).

กล่องสุ่มมีกี่ประเภท? ในปี 2563 จะมีอะไรแปลกมาให้ลุ้นกันอีก?, [Online], Available URL: <https://promotions.co.th>, 2024 (กุมภาพันธ์, 22).

สุชาติ นพวรรณ, บทความของสำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ เรื่อง การควบคุมและ

ความหมายของการพนัน, [Online], Available URL: <https://www.thaihealth.or.th>, 2024.

สร้อยพร นิธิธรรมา. (2550). “อำนาจของรัฐในการควบคุมการโฆษณาเครื่องดื่มแอลกอฮอล์,” วิทยานิพนธ์

นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

นิติศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยอัสสัมชัญ.

Gambling Control Act 2022.

Gambling Regulatory Authority of Singapore Act 2022.